

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29.07.1994, sp. zn. 20 Co 243/94, ECLI:CZ:MSPH:1994:20.CO.243.1994.1

Číslo: 28/1995

Právní věta: Na území hlavního města Prahy se v občanském soudním řízení ustanoví opatrovníkem ve smyslu ustanovení § 37 odst. 2 a 3 a § 79 odst. 2 a § 83 odst. 2 zák. o rod. městská část hl. m. Prahy, která podle ustanovení § 14 odst. 2 zákona č. 418/1990 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 90/1993 Sb.) vykonává v přenesené působnosti státní správu podle zvláštních předpisů.

Soud: Městský soud v Praze

Datum rozhodnutí: 29.08.1994

Spisová značka: 20 Co 243/94

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 1-2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Opatrovník

Předpisy: 3

94/1963 Sb. § 79 odst. 2 94/1963 Sb. § 83 odst. 2 418/1990 Sb. § 14 odst. 2 94/1963 Sb. § 37 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Návrhem ze 17.5.1993 se otec domáhal obnovy řízení, v němž byl zamítnut jeho návrh na snížení výživného pro jeho dvě nezletilé děti. Dne 7.6.1993 podal otec návrh na přesné určení doby styku s nezletilými a dne 27.12.1993 podal otec návrh na výkon rozhodnutí o úpravě styku s nimi.

Obvodní soud pro Prahu 8 ustanovil oběma nezletilým usnesením ze dne 18.4.1994 opatrovníkem pro shora zahájené řízení orgán péče o děti v Praze 8, s odkazem na ustanovení § 37 odst. 2 zák. o rod.

Proti tomuto usnesení podal otec v zákonné lhůtě odvolání. Namítal, že soudem nebyla ustanovena konkrétní fyzická osoba, aby nemohla být vznesena námitka podjatosti vůči zatím neoznámené pracovníci orgánu péče o děti. Na základě svých dosavadních zkušeností totiž nedůvěřuje žádné pracovníci orgánu péče o děti v Praze 8 a navrhuje, aby opatrovníkem byla ustanovena osoba mužského pohlaví z jiného obvodu Prahy jako záruka objektivnosti.

Ustanovený opatrovník ani matka se k odvolání nevyjádřili.

Městský soud v Praze přezkoumal napadené rozhodnutí, aniž k tomu bylo třeba nařizovat jednání (

§ 214 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.), a dospěl k závěru, že jsou dány podmínky pro zrušení rozhodnutí, byť z jiných důvodů, než byly uplatněny v odvolání. Proto usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k novému rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 212 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. není odvolací soud v řízení ve věcech péče o nezletilé, které lze zahájit i bez návrhu, vázán mezemi odvolání, tedy ani důvody, které odvolatel uplatnil.

Podle ustanovení § 37 odst. 2 zák. o rod. žádný z rodičů nemůže zastoupit své děti, jde-li o právní úkony, při nichž by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi rodiči a dětmi nebo mezi dětmi navzájem. Podle § 37 odst. 3 zák. o rod. nemůže-li dítě zastoupit žádný z rodičů, ustanoví soud dítěti opatrovníka, který bude dítě v řízení nebo při určitém právním úkonu zastupovat.

Není-li soudu známa vhodná fyzická osoba, která by souhlasila s výkonem opatrovníka nezletilých dětí v zahájeném řízení, ustanoví soud opatrovníkem právnickou osobu, aniž by vymezoval, který její pracovník bude jejím jménem úkony činit, neboť takové pověření je již plně v působnosti právnické osoby. V tomto směru jsou výtky odvolatele, že nebyla ustanovena konkrétní pracovnice k výkonu funkce opatrovníka, nedůvodné.

V dřívější praxi soudů byl zpravidla opatrovníkem nezletilých ustanovován dřívější národní výbor, neboť měl k výkonu této funkce vytvořeny organizační, personální a další předpoklady. Právně mu byl výkon opatrovníka nezletilých dětí svěřen do působnosti ustanovením § 19 odst. 1 písm. b) zákona č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů ČR v sociálním zabezpečení.

Na území hl. m. Prahy funkci opatrovníka nezletilých dětí v soudním řízení vykonávaly obvodní národní výbory podle ustanovení § 10 odst. 1 zákona č. 111/1967 Sb., o hlavním městě Praze.

Výkon funkce opatrovníka nezletilých lze považovat za výkon státní správy, neboť takto systematicky byl výkon funkce opatrovníka zařazen v ustanovení § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s ustanovením § 19 odst. 1 písm. b) zákona č. 114/1988 Sb. (úplné znění vyhlášeno pod č. 245/1990 Sb.), kde v ustanovení § 1 odst. 1 (v novelizovaném znění) byly národní výbory pro tuto působnost výslovně označeny za orgány státní správy na úseku sociálního zabezpečení. Ustanovení § 19 odst. 1 písm. b) cit. zák. v úplném znění pak v poznámce pod čarou odkazuje, že jde o opatrovníka podle ustanovení § 79 odst. 2 a § 83 odst. 2 zák. o rod. V ustanovení § 83 zák. o rod. je přímo výslovně upraveno, že opatrovníkem nezletilých podle ustanovení § 37 odst. 3 zák. o rod. bylo možné ustanovit národní výbor. V této souvislosti je nutno poznamenat, že tu nejde o výkon opatrovníka podle ustanovení § 27 odst. 3 o. z., ohledně něhož byl pod č. 18/1994 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek vysloven právní názor, že výkon tohoto opatrovnictví není výkonem státní správy, ale místní správy. Občanský zákoník totiž při ustanovení opatrovníka podle § 27 odst. 3 o. z. výslovně ukládá soudu ustanovit opatrovníkem orgán místní správy, zatímco zákon o rodině 1) v případě nezletilých takovou podmínku v ustanovení § 37 odst. 3 ve spojení s ustanovením § 83 odst. 2 neklade.

Po přijetí zákona č. 418/1990 Sb., o hlavním městě Praze (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo pak vyhlášeno pod č. 90/1993 Sb.), vykonává podle ustanovení § 14 odst. 2 tohoto zákona s účinností od 24.11.1990 městská část, ve které měl sídlo bývalý obvodní národní výbor, v přenesené působnosti státní správy v rozsahu, ve kterém ji podle zvláštních předpisů ke dni účinnosti tohoto zákona vykonával obvodní národní výbor v prvním stupni. Obdobně pak (§ 14 odst. 3 citovaného zákona) městská část, ve které měl sídlo bývalý obvodní národní výbor, v přenesené působnosti státní správy v rozsahu, ve kterém ji podle zvláštních předpisů ke dni účinnosti tohoto zákona vykonával obvodní národní výbor v prvním stupni. Obdobně pak (§ 14 odst. 3 citovaného zákona) městská část, ve které měl sídlo bývalý místní národní výbor, vykonává v přenesené

působnosti státní správu v rozsahu, ve kterém ji vykonával bývalý místní národní výbor.

Zákon č. 418/1990 Sb. stanovil, že městské části, na které se území hlavního města člení, vystupují v právních vztazích svým jménem a nesou odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících v rozsahu stanoveném tímto zákonem, dalšími obecně závaznými právními předpisy a Statutem hl. m. Prahy. Orgány městských částí jsou obvodní (místní) zastupitelstvo, obvodní (místní) rada a obvodní (místní) úřad (§ 22) a v rozsahu působnosti svěřené městským částem se na tyto orgány vztahují přiměřeně ustanovení zákona o obcích (§ 27).

Zákon o obcích (obecní řízení) č. 367/1990 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 410/1992 Sb.) nepřiznává obecnímu úřadu jako orgánu obce způsobilost samostatně nabývat práva z právních vztahů a nést povinnost z těchto vztahů vyplývajících, neboť je pouze organizační jednotkou obce. Z ustanovení § 27 zákona č. 418/1990 Sb. pak vyplývá, že uvedené závěry se vztahují jen na obvodní a místní úřady jako orgány (organizační jednotky) městských částí v Praze.

Vzhledem k uvedeným ustanovením zákona č. 418/1990 Sb. (ve znění vyhlášeném pod č. 90/1993 Sb.), zdůrazňujícím právní subjektivitu městských částí na území hl. m. Prahy, neměl být v daném případě ustanoven opatrovníkem nezletilých dětí jen orgán péče o děti v Praze 8, ale přímo městská část, jejímž jménem pak uváděný orgán péče o děti úkony spojené s opatrovnictvím bude činit.

Z těchto důvodů proto odvolacímu soudu nezbylo, než napadené usnesení o ustanovení opatrovníka zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k novému rozhodnutí podle ustanovení § 221 odst. 1 a 2 o. s. ř., neboť ustanovením opatrovníka až v fázi odvolacího řízení by byla porušena zásada dvoustupňovitosti soudního řízení a účastníkům odňato právo přezkoumání tohoto nového rozhodnutí soudu prvního stupně.

Na soudu prvního stupně také bude, aby posoudil v daném případě otcem nezletilých dětí doporučovanou možnost ustanovit opatrovníkem konkrétní vhodnou fyzickou osobu mužského pohlaví, která by předem souhlasila s výkonem své funkce opatrovníka obou nezletilých dětí.

1) zákon č. 94/1963 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 66/1983 Sb. a ve znění zákona č. 234/1992 Sb.)